

OMAVALVONTASUUNNITELMA PIENRYHMÄKOTI KASTANJAL- LE

Olli Ahonen

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyö

Sosionomi, AMK

Oma-
valvontasuunnitelma

Pienryhmäkoti Kastanjalle

Kevät 2013

TIIVISTELMÄ:

Ahonen Olli. Omavalvontasuunnitelma Pienryhmäkoti Kastanjalle.

Diak Etelä, Järvenpää, kevät 2013, 43s. Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi AMK.

Opinnäytetyön tavoite on tuottaa Pienryhmäkoti Kastanjalle Valviran asetusten mukainen Omavalvontasuunnitelma. Tein opinnäytetyötä omassa työpaikassani Pienryhmäkoti Kastanjassa.

Aineisto koostuu lakipykälistä jotka ohjaavat tekstin kirjoittamista, Valviran ohjeistuksesta sekä käytännön työstä. Lisäksi olen käsitellyt omavalvontasuunnitelman tärkeimpiä kohtia, jotka ovat nousseet käytännön työstä. Näitä ovat perehdyttäminen, turvallisuus, omavalvontasuunnitelman vaateista olla julkinen asia kirja, nämä asiat löytyvät kappaleesta kolme. Työn tekemisen aloitin syksyllä 2012, prosessin vaiheet olen kuvannut tekstiosuudessa ennen varsinaista Omavalvontasuunnitelmaa. Prosessin haastavin työ oli avata Valviran ohjeistuksen olevat asiat varsinaiseen työhön.

Omavalvontasuunnitelma kehittyy ja muokkaantuu käytännön työssä jos havaitaan puutteita tai epäkohtia, mitkä pitää organisoida uudelleen. Tuotos sisältää kaikki Valviran antamat asetukset yksityisiä sosiaalipalveluja tarjoavasta yrityksestä, jotka yksityisen yrityksen on katettava. Tuotos mahdollistaa myös osallistumisen kuntien järjestämiin kilpailutuksiin yksityisistä palvelun tarjoajista lastensuojelualalla.

Omavalvontasuunnitelma on lain velvoittama yksityiskohtainen asiakirja, missä käydään läpi koko yrityksen toiminta. Omavalvontasuunnitelmalla yritys myös seuraa omaa toimintaansa, omavalvontasuunnitelma on myös yksi laadun hallinta keino.

Asiasanat: Lastensuojelu, Omavalvontasuunnitelma, Valvira, Sosiaalipalvelut.

ABSTRACT:

Ahonen Olli. A Self-monitoring plan to small group home Kastanja. Diak South, Järvenpää, spring 2013, 38 pages. Spring 2013, Language: Finnish. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of the study was to produce a self-monitoring plan for accordance with the setting of Valvira. The bachelor thesis was conducted in a small group home Kastanja.

The theoretical framework of this study was the paragraphs of law, the instructions of Valvira and practical work. Working with this self-monitoring plan started in the fall of 2012. The different chapters of the process are described in the text section before the description of the actual self-monitoring plan. The hardest part of this process was to open the setting of Valvira, turn instructions and recommendations into practice and in actual work, to conform the work with the guidance of Valvira.

The self-monitoring plan develops and gradually takes shape in practical work where the mistakes and flaws can be seen and if needed to organize them all over again. This project includes all instructions of Valvira for the company who provides private welfare services, which private company has to encompass. The project enables municipalities to put out tenders among the service providers in the child welfare field.

The self-monitoring plan is detailed document about the law obligations. In that document, the whole company's operation has been checked. The company is monitoring its own operations by the self-monitoring plan; a way to control the quality.

Key words: Child welfare, Self-monitoring plan, Valvira, Social services

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
2 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT	9
2.1 Kehittämishankkeen kohdeorganisaatio ja sen toimintaperiaatteet.....	9
2.2 Kehittämishankkeen tausta ja tarve	10
3 RAPORTTI OMAVALVONTASUUNNITELMAN LAATIMISESTA	11
4 OMAVALVONNAN MÄÄRITELMÄ	14
5 OMAVALVONTASUUNNITELMAN TARKOITUS	15
6 KILPAILUTUS SOSIAALIPALVELUISSA	17
7 OMAVALVONTASUUNNITELMA TUOTTEENA	19
8 ASIAKKUUS LASTENSUOJELUSSA.....	20
9 SIJAISHUOLTO	22
10 OMAVALVONNAN TOTEUTTAMINEN	23
10.1 Yksikön perustiedot (Kastanjan perustiedot).....	23
10.2 Toiminta-ajatus arvot ja periaatteet.....	24
10.3 Kastanjan arvot	25
10.4 Omavalvonnan organisointi Kastanjassa	26
10.5 Henkilöstön osallistuminen työn suunnitteluun.....	26
10.6 Henkilöstön ja opiskelijoiden perehdyttäminen Kastanjassa	27
10.7 Asiakkaan ja omaisten osallistumisen huomioiminen Kastanjassa	28
10.8 Riskien tunnistaminen ja korjaavat toimenpiteet Kastanjassa.....	29

11 PALVELUN SISÄLLÖN OMAVALVONTA	30
11.1 Henkilöstö	30
11.2 Kastanjan toimitilat.....	31
11.3 Kastanjan käytössä olevat laitteet ja tarvikkeet.....	32
11.4 Lasten turvallisuus Kastanjassa.....	32
12 ASIAKASTYÖN SISÄLTÖ KASTANJASSA	33
12.1 Asiakastietojen käsittely Kastanjassa	33
12.2 Lapsen ja nuoren asema ja oikeudet Kastanjassa.....	33
13 ASIAKASTYÖN SISÄLLÖN OMAVALVONTA KASTANJASSA	35
13.1 Kasvua ja hyvinvointia tukeva toiminta Kastanjassa	35
13.2 Ravitsemus ja ruoka Kastanjassa	36
13.3 Päivittäinen toiminta Kastanjassa	37
13.4 Hygieniäkäytännöt Kastanjassa	38
13.5 Sairausten hoito Kastanjassa	38
14 OMAVALVONNAN SEURANTA JA ARVIOINTI KASTANJASSA.....	40
15 POHDINTA	41
LÄHTEET	43

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuottaa Pienryhmäkoti Kastanjalle omavalvontasuunnitelma sekä omavalvontakansio työyhteisön käyttöön. Tuotteen tarkoitus on selventää omavalvontaa yksityisellä sosiaalialalla sekä auttaa henkilökuntaa, sijaisia ja opiskelijoita toimimaan lain määrittelemällä tavalla. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, on laatinut ohjeistuksen yksityisten sosiaalipalveluiden tuottajien omavalvontasuunnitelman laatimisesta, sisällöstä ja seurannasta. Määräys tuli voimaan 1.3.2012. Määräyksen mukaan omavalvontasuunnitelmaan kirjataan menettelytavat siitä, miten asiakas ja hänen omaisensa pystyvät antamaan laatuun ja asiakasturvallisuuteen liittyen palautetta. Omavalvontasuunnitelmaan kirjataan myös menettelytavat siitä, miten asiakkaalle ja hänen läheiselleen annetaan tietoa asiakasta kohdanneen haattatapah-tuman jälkeen. Omavalvontasuunnitelmaan kirjataan menetelmät, joiden avulla palautteista tullutta tietoa käytetään hyväksi toiminnan keittämisessä. (Valvira 2011 i.a).

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman keskeisiä periaat-teita ovat asiakaslähtöisyys ja osallisuus. Näillä tarkoitetaan asiakkaan kuulemi-sen ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämistä, asiakasta itseään koskevien pää-tösten tekemisessä. Kehittämisohjelman mukaan tarvitaan tiedon keräämistä asiakkaan hyvinvoinnin tilasta, hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä ja palvelui-den toimivuudesta. (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2012:1, 4, 17–19.)

Yksityisen sosiaalihuoltolain 6§:n 1 momentin mukaan yksityisen sosiaalipalve-luita tuottavan yrityksen on laadittava toiminnasta asianmukaisuuden varmista-miseksi omavalvontasuunnitelma, joka kattaa kaikki palvelun tuottajan tarjoamat sosiaalipalvelut ja kokonaisuudet. Määräyksessä säädettyt velvoitteet perustuvat yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 6§:n 2 momenttiin. Lain mukaan So-siaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) voi antaa määräyksiä omavalvontasuunnitelman sisällöstä, laatimisesta ja seurannasta. (Laki yksityi-

sistä sosiaalipalveluista.)

Valviran määräykset on laadittu kattamaan yleisellä tasolla kaikki sosiaalipalveluja tuottavat toimialat ja yksiköt. Tarkoitus on, että määräysten perusteella palvelujen tuottajat tunnistavat omaa toimintaansa koskevat laatutekijät ja ottavat huomioon ne kriittiset työvaiheet, joihin erityisesti omavalvonta tulee kohdistaa. Tässä opinnäytetyössä on tarkoitus myös tarkastella yksityisen sosiaalipalveluiden kilpailuttamista ja omavalvontasuunnitelman merkitystä sosiaalialan kilpailutuksissa.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Kehittämishankkeen kohdeorganisaatio ja sen toimintaperiaatteet

Pienryhmäkoti Kastanja on seitsemänpaikkainen lastensuojeluyksikkö. Kastanja on perustettu vuonna 2009. Aluksi Kastanjan toimintayksikkö sijaitsi Hollolan kunnan alueella, vuodesta 2011 lähtien Kastanja on toiminut Lahden Kytölässä. Kastanjaan voidaan sijoittaa lähinnä kouluikäisiä, 7–18-vuotiaita lapsia ja nuoria. Käytännössä Kastanjaan sijoitetut lapset ovat 12–18-vuotiaita, sillä sitä pienemmät lapset pyritään sijoittamaan perhehoitoon (Lastensuojelulaki 417/2007, 50§). Henkilökuntaa Kastanjassa 8, koulutukseltaan he ovat pääsääntöisesti AMK- tutkinnon suorittaneita sosionomeja tai sairaanhoitajia mutta joukossa on myös nuoriso-ohjaaja, lähihoitaja, ja diakonissa-sairanhoitaja. (Kastanjan toimintakertomus 2012.)

Pienryhmäkoti Kastanja tarjoaa huostaan otetuille lapsille ja nuorille lastensuojelulain määrittämää sijaishuoltoa. Kappaleessa 5.1 on tästä aiheesta tarkempaa tietoa. Toimintaa ohjaa terapeutin työote, joka tarkoittaa, että Kastanjan henkilöstö on erikoistunut traumatisoituneen lapsen kohtaamiseen. Psykoterapeutin antama koulutus kestää kaksi vuotta. Kastanjan kasvatustyössä korostuvat oikeudenmukaisuus, yksilöllisyys ja turvallisuus. Pienryhmäkoti Kastanja tukee nuoren iänmukaista psyykkistä, fyysistä sekä sosiaalista kasvua ja kehitystä. Pienryhmäkoti tarjoaa lapselle tai nuorelle kodinomaisen, turvallisen ja viihtyisän kasvuympäristön, jotta laadukas elämä mahdollistuisi jokaisen lapsen ja nuoren kohdalla. (Kastanjan toimintakertomus 2012, Kastanjan arvot 2012.)

Pienryhmäkoti Kastanja pystyy pienimuotoisena lastensuojeluyksikkönä huomioimaan kunkin lapsen yksilölliset tarpeet hoitoa ja kasvatusta toteuttaessa. Kunkin lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavat kaksi nimettyä omaohjaajaa yhdessä muiden ohjaajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Omaohjaavuutta pyritään toteuttamaan mies– naistyöpareina mahdollisuuksien mukaan. Omaoh-

jaajien kautta lapsi saa turvallisia kokemuksia luotettavista ja pysyvistä ihmis-suhteista. Kastajan toiminta on tavoitteellista ja sen vuoksi lasten ja nuorten hoito- ja kasvatussuunnitelmien toteutumista arvioidaan jatkuvasti. (Kastanjan toimintakertomus 2012.)

2.2 Kehittämishankkeen tausta ja tarve

Tämä opinnäytetyö on työelämälähtöinen kehittämishanke, jonka tarkoituksena on laatia Pienryhmäkoti Kastanjalle omavalvontasuunnitelma. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira velvoittaa yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajia laatimaan omavalvontasuunnitelman. (Valvira 2011.) Kehittämishankkeen tavoitteena on tuottaa Valviran velvoittamien sisältöjen mukainen omavalvontasuunnitelma, jonka sisällössä painottuvat asiakaslähtöisyys, johtaminen ja hoitotyö. Lisäksi tavoitteena on korostaa omavalvonnan merkitystä laadunhallinnassa.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden hajauttaminen ja asiakkaiden vapaus valita palveluja ovat saaneet aikaan yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnan kiristymistä sekä lisänneet kriittistä keskustelua palvelujen laadusta. Palveluntuottajan omavalvonta on osa valvontaviranomaisten ohjaamaa ennakkovalvontaa, jonka tavoitteena on varmistaa palvelun asianmukaisuus, sekä sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviran sille asettamien sisältövaatimusten toteuttaminen. Omavalvontasuunnitelman tavoitteena on painottaa asiakkaan, hoitotyön ja johtamisen näkökulmaa sekä selkeyttää omavalvonnan merkitystä osana organisaation laadunhallintaa.

3 RAPORTTI OMAVALVONTASUUNNITELMAN LAATIMISESTA

Omavalvontasuunnitelman työprosessi alkoi 2012 Marraskuussa. Samalla työskentelin kohdeorganisaation palveluksessa. Kastanjan yksi versio omavalvontasuunnitelmasta mutta se ei täyttänyt nykyisiä Valviran laatimia ohjeita omavalvontasuunnitelmasta. Päätin yhdessä Kastanjan toiminnanjohtajan sekä yksikön johtajan kanssa vaihtaa aikaisemman aiheen seikkailukasvatuksesta omavalvontasuunnitelman tekemiseen. Omavalvontasuunnitelman laatimisella oli myös kiire, koska kilpailutukset olivat alkamassa. Kunnat ovat myös lisänneet tarkastuskäyntejä yhteistyökumppaneiden kohteisiin.

Suunnitelman laatimisen aloitin tutustumalla Valviran ohjeisiin. Ensimmäiset ohjeet suunnitelman laatimisesta ovat vuoden vanhat. Valvira oli päivittänyt uudet ohjeet Omavalvonta yksityisessä sosiaalihuollossa 2.4.2012. Uudet päivitetty ohjeet olivat paljon laajemmat, selkeämmät ja yksityiskohtaisemmat verrattuna vanhaan versioon. Itse omavalvontasuunnitelma oli uusi asia, josta tietoa on saatavilla vielä melko suppeasti, mutta siihen liittyviä sosiaalihuoltoa ja – palvelua, lastensuojelua, sosiaalihuoltoa ohjaavat lait, asetukset, suositukset ja ohjeet ovat hyvin laajoja.

Omavalvontasuunnitelman tarkoitus ja tavoite on toimia käytännön työvälineenä Kastanjan henkilökunnalle, jossa arvot, toimintaperiaatteet, perehdytys ja käytännöt ohjaavat työyhteisöä. Omavalvontasuunnitelman laatimista auttoi oma kokemukseni Kastanjasta, jossa olen työskennellyt kohta kolme vuotta. Prosessin aikana pidin päiväkirjaa siitä mitä, olin tehnyt ja siitä, mitä pitää seuraavaksi tehdä. Myös kehittämispäivät, henkilökunnan tiimit ja lasten tiimit antoivat suuntaa mihin omavalvontasuunnitelmaa pitää kohdentaa. Valviran ohjeissa myös mainitaan usein lapsen/nuoren osallisuus sekä lapsen ja nuoren mielipiteen kuuleminen. Prosessin aikana myös työkäytännöt joutuivat tarkasteluun, mikä on mielestäni yksi omavalvontasuunnitelman tärkein asia.

Tuotin suunnitelmasta ensimmäisen version, joka valmistui joulukuussa 2012. Tämän version jätin työyhteisölle luettavaksi ja kommentoitavaksi. Tästä saadun palautteen mukaan muokkasin ensimmäistä versiota vastaamaan työyhteisön näkemystä pienryhmäkoti Kastanjan omavalvontasuunnitelmasta. Suunnitelman tarkoitus on myös sitouttaa henkilökuntaa toimintaan mukaan ja samalla taata laadukas lastensuojelutyö kuntien sijoittamille lapsille ja nuorille. Pyrin tekemään suunnitelmasta mahdollisimman käytännönläheisen niin, että kaikki Valviran laatimien ohjeiden kohdat täyttyivät sekä korostaa suunnitelmassa lapsia, sekä heidän kanssaan tehtävää työtä, tein näin jotta suunnitelma palvelisi myös sijaisia ja opiskelijoita.

Omavalvontasuunnitelman ollessa julkinen asiakirja, minkä voi halutessaan lukea niin lapset, sijoittajat sekä vanhemmat. Tämä teki suunnitelman kirjoittamisesta haastavan, piti kirjoittaa yksikohtaisesti Kastanjan työstä lasten kanssa, mutta ei voinut kirjoittaa niin tarkasti että salassapitovelvollisuus rikkoutuisi. Tämän vuoksi kirjoitin mahdollisimman selkeästi ja yksikertaisesti käytännöistä ja tavoista toimia lasten kanssa. Liian yksikohtainen kirjoittaminen olisi rikkonut salassapitovelvollisuutta. Kastanjan työntekijöillä on paras tieto käytännöntyöstä sekä tavoista toteuttaa laadukasta lastensuojelutyötä. Tämän vuoksi omavalvontasuunnitelma on arjen työssä hyvin vähän esillä. Omavalvontasuunnitelman on mukana myös kilpailutuksissa, suunnitelmaa toimii yhtenä osana markkinointia ja kertoo sijoittajille Kastanjan tavoista toteuttaa lastensuojelutyötä. Omavalvontasuunnitelma on tärkeämpi Kastanjan johdolle kuin työntekijöille, suunnitelmalla varmistetaan osallistuminen kilpailutuksiin sekä huolehditaan turvallisuudesta.

Työyhteisöltä saatu palaute auttoi kirjoittamaan vieläkin käytännön läheisempää tekstiä. Sekä varmistamaan etten ole kirjoittanut liian yksityiskohtaista tekstiä. Työyhteisön palaute jäi suppeaksi, käsittelimme ohjaajien tiimissä lyhyesti omavalvontasuunnitelmaa. Mielestäni tämä ei kerro työyhteisön laiskuudesta, vaan omavalvontasuunnitelman vähäisestä käytössä arkityössä. Kuten edellisessä kappaleessa mainitsin työntekijöiden parhaasta tiedosta tehdä työtä lasten kanssa ja kaikki ovat lukeneet suunnitelman, niin minun tehtäväksi jäi kirjoittaa

tämä omavalvontasuunnitelmaan yksikohtaisesti.

Omavalvontasuunnitelmalla taataan niin lasten kuin ohjaajien turvallisuus. Lapsilla pitää olla turvallista asua ja elää Kastanjassa, sekä ohjaajilla turvallista toteuttaa lastensuojelutyötä. Turvallisuudella luodaan lapsille mahdollisuus kasvaa ja kehittyä ikätason mukaisesti. Ohjaajat luovat lapsille turvalliset puitteen, joten ohjaajilla pitää olla turvallinen olo tehdä töitä. Pienetkin riskit pyritään minimoimaan, esimerkiksi huolehtimalla palovaroittimen toiminnasta ja pihan hiekoittamisesta.

Suunnitelman toimiessa yhtenä osana perehdyttämistä täytyy suunnitelman kertoa selkeästi lukijalle, mitä Kastanjassa tapahtuu lasten kanssa, ruokahuollossa, hygieniassa, kirjaamisissa sekä päivittäisessä toiminnassa. Tällä toiminnalla taataan jälleen turvallisuutta niin lapsille kuin perehdyttävälle. Lastensuojelutyössä tehdään töitä lasten kanssa ja usein työستetään lapselle tai lapsen perheessä sattunutta traumaa, jos perehdyttämistä ei ole tehty kunnolla, on mahdollista että lapsen hoito kärsii. Tästä johtuen pelkkää omavalvontasuunnitelmaa ei voida käyttää perehdyttämiseen, vaan aina tarvitaan tämän hetkinen tieto lapsista ja käytänteistä.

4 OMAVALVONNAN MÄÄRITELMÄ

Omavalvonnalla tarkoitetaan palvelun tuottajan omatoimista laadun varmistamista siten, että toiminnassa toteutuvat lainsäädännöstä, valvontaohjelmista, laatusuosituksista johtuvat sekä palvelun tuottajan itse omalle toiminalleen asettamat laatuvaatimukset. Omavalvontasuunnitelmalla tarkoitetaan palveluiden laadun ja asiakasturvallisuuden varmistamiseksi ja parantamiseksi suunniteltujen menettelytapojen kuvausta ja siinä käytettäviä asiakirjoja. Omavalvontasuunnitelmassa sovitaan menettelytavat palvelutoiminnassa havaittujen riskien, vaaratilanteiden ja laadullisten puutteiden ennaltaehkäisemiseksi ja korjaamiseksi.

Sosiaalihuollon arvot pohjautuvat perustuslakiin ja kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin sekä niiden taustalla oleviin ihmisyyttä ja ihmisoikeuksia korostaviin kansainvälisesti hyväksytyihin arvoihin. Arvot ovat yhtenäisiä myös sosiaalialan eettisten periaatteiden kanssa. Euroopan ihmisoikeussopimus ja sen turvaama yksityiselämän ja perhe-elämän suoja on otettava huomioon sosiaalihuollon toiminnassa. Perustuslain 6 §:ään sisältyvät kaikkien ihmisten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimukset ovat myös toimintaa ohjaavia arvoja. Perustuslain 10 §:ssä säädetään yksityiselämän suoja perusoikeudeksi. Tämän mukaan kaikkien yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattava. Yksityiselämän suoja koostuu henkilön persoonallisuuden suojasta, intymiteettisuojusta ja tietosuojasta. Yksityisyyden suoja kattaa fyysisen vapauden ja koskemattomuuden lisäksi tahdonvapauden ja henkilön itsemääräämisoikeuden. (Valvira 2012.)

Koska omavalvontasuunnitelma on julkinen asiakirja, on tärkeää että organisaation koko henkilökunta on tietoinen sen tarkoituksesta ja pystyy vastaamaan omalla toiminnallaan omavalvontasuunnitelman toteuttamisesta. Tästä johtuen henkilökunnan osallisuus on tärkeää suunnitelmaa tehtäessä.

5 OMAVALVONTASUUNNITELMAN TARKOITUS

Omavalvontasuunnitelman tarkoitus on kerätä yksien kansien sisään suunnitelmat niistä menettelytavoista, jotka toimiluvassa ja lain säädännössä määräävät. Yksikön palvelujen laatuvaatimukset on määritelty anotussa toimiluvassa, lisäksi siihen vaikuttaa asiakkaan kanssa tehdyn sopimuksen sisältö. Sosiaalihuollon sekä terveydenhuollon palveluja tarjoavan yrityksen tulee laatia sekä yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) 6 §:n mukainen omavalvontasuunnitelma, että sosiaalihuollon palvelujen sisältöä koskeva omavalvontasuunnitelma. (Valvira 2012a, 6-7.) Omavalvontasuunnitelmassa esitetään ne menetelmät, joilla asetetut laatutavoitteet saavutetaan. Lisäksi eri toiminnoille tulee asettaa omat vastuuhenkilönsä.

Omavalvontasuunnitelman tulee sisältää Valviran antamista määräyksistä ne, joita palveluja kyseinen yksikkö tarjoaa. (Valvira 2012a, 7.) Muiden viranomaisien asettamat vaatimukset toiminnan lainmukaisuudesta on otettava huomioon omavalvontasuunnitelmaa laadittaessa. Palvelujen tuottaja on vastuussa omavalvontasuunnitelman laatimisesta, toteuttamisesta ja seurannasta, sekä suunnitelman yleisestä saatavuudesta. Asiakkailla, omaisilla, palveluja ostavalla kunnalla sekä yhteistyötahoilla on oikeus halutessaan tutustua suunnitelmaan. Tätä ei tarvitse automaattisesti toimittaa eri viranomaisille. Myös aluehallintovirasto ja Valvira voivat pyytää suunnitelman nähtäväksi tarkastuskäyntien yhteydessä. (Valvira 2012a, 7.)

Omavalvontasuunnitelma edesauttaa yrityksen laadunhallintaa sekä antaa toiminnalle edellytykset toimia. Suunnitelma tarkistetaan vähintään kerran vuodessa. Viranomaiset saavat myös yrityksestä laajemmin käsityksen, koska suunnitelmaan on kirjattu yrityksen toimintatavat, niin omavalvontaa toteuttaessa, henkilöstöstä, asiakastyön sisällöstä sekä seurannasta. Omavalvonta koostuu viidestä laajemmasta osa-alueesta mitkä liittyvät yrityksen toimintaan. Osa-alueissa käsitellään yrityksen tapaa toteuttaa omavalvontaa, toteuttaa asiakas-

työtä sekä asiakastyön sisällön omavalvontaa. Omavalvontasuunnitelma toimii myös perehdyttämisen välineenä, koska suunnitelmaan on kirjattu kaikki yrityksen toiminta liittyen lapsiin sekä ruokahuoltoon.

6 KILPAILUTUS SOSIAALIPALVELUISSA

Sosiaali- ja terveyspalveluissa yksityisiä ja kunnallisia palveluja tarkastellaan usein rinnakkain ja näkökulman mukaan mielipiteissä on eroja laatuun, tehokkuuteen ja joustavuuteen liittyvien arvojen kohdalla. Kunnallisen sosiaali- ja terveystoimen edustajien mukaan yksityiset palvelut ovat joustavia ja osittain kunnalle halvempia, mutta eroja ei ole palvelujen laadussa eikä omaisten tai asiakkaiden huomioon ottamisessa. Tähän lauseeseen mielestäni omavalvontasuunnitelman pitää kiinnittää huomiota ja tehdä suunnitelmasta sellainen että kohdat otetaan huomioon niin että ne toteutuvat käytännön työtä tehtäessä. Palvelujen tuotteistaminen tukee palvelujen keskinäistä vertailua. Tuotteistamisen keskeinen tavoite on määritellä palvelu sen mitattavissa olevien osatekijöiden mukaan, esimerkiksi lasten ja nuorten oikeuksista turvalliseen kasvuun ja kehitykseen. Hyvä omavalvonta toimii näin tuotteena kilpailutustilanteessa. (Kainlauri 2007, 55.)

Virtanen (2009) kirjoittaa organisaation menestymisestä hyvin kuvaavasti niin, että se liittyy myös omavalvontasuunnitelmaan. Menestyminen tarkoittaa halua menestyä ja panostaa menestykseen. Edellyttäen että asiakaslähtöisyys, prosessien tunnistaminen ja määrittely hyvän johtamisen lisäksi ovat kunnossa. Organisaation pitää hallita myös kehittämiseen liittyvät toimintatavat, kuten kehittämistoimenpiteiden toteuttaminen. Omavalvontasuunnitelman toteuttaminen vaatii myös kehittämistoimenpiteitä, jotta suunnitelma palvelee kaikkia. Hankkeen ollessa käynnissä organisaation pitää myös sietää keskeneräisyyttä, jotta mahdollista uudistumista pääsee tapahtumaan. Keskeneräisyyden sietäminen on tärkeää, koska organisaatio ei tavallaan koskaan tule kokonaan valmiiksi, sama koskee myös omavalvontasuunnitelmaa. (Virtanen 2009, 88–89.)

Sosiaalipalveluja, joita kunta on velvollinen järjestämään sosiaalihuoltolain (710/1982) 17§:n mukaan, esimerkiksi sosiaalityö, kasvatus- ja perheneuvonta, asumispalvelut, laitoshuolto ja lasten päivähoito voidaan tuottaa yksityisesti ja

tällöin lakia sovelletaan myös niihin. (Valvira 2012a,5.)

Omavalvontasuunnitelman kilpailuvaltti hyvin tehtynä on, laadun tarkkailu, joustavuus, asiakaslähtöisyys, omavalvontasuunnitelma on jatkuvasti läsnä käytännön arjessa, laadun valvonta sekä suunnitelman kehittäminen.

Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyön juridiset reunaehdot on määritelty hankintalainsäädännössä. Hankintalaki säädettiin vuonna 1994, ja sen uudistettu versio tuli voimaan vuonna 2007. Hankintalaki ohjaa kilpailuttamisen toteutumisesta. Julkisilla varoilla on pyrittävä hankkimaan hinta-laatu – suhteeltaan parhaita tuotteita ja palveluja. Toisaalta palveluntarjoajia on kohdeltava kaikkia yhdenvertaisina ja ketään syrjimättä. (Lehti, 2008, 4).

Kunnat ovat alkaneet 2000-luvulla kilpailuttaa sijaishuoltopaikat, joita hankitaan lastensuojeluun ostopalveluna lain asettamien kynnysrajojen ylittävinä. Kilpailutuksen kohteena olevassa palvelunsisällössä tulee näkyä lapsen edun toteutuminen. Lapsen etu on erittäin voimakas käsite lainsäädännössä, ja se pitäisi huomioida muita ratkaisuja tehtäessä, kun kilpailutetaan ostopalveluna sijaishuoltopaikkoja, minne tulevat lapset ovat joko avohuollon tukitoimena sijoitettuja tai huostaan otettuja. (Lehti, 2008, 4).

Sijaishuoltopaikkojen kilpailutukset tulevat jatkumaan myös tulevaisuudessa. Kilpailutuksen mielekkyyttä kritisoidaan ja suoranaisten hyötyjen saaminen on vaikeaa. Yrityksen perustehtävässä lasten sijaishuoltopaikkana ja perustehtävän toteuttamisen tavoissa ei koeta tapahtuneen muutoksia kilpailuttamisen myötä. Vaikka itse kilpailutus kohtelee palveluntarjoajia samanarvoisesti, yrityksen toiminnalle asettavat vaatimukset esimerkiksi lääninhallituksen toimilupien myöntämisen suhteen asettaa yritykset eriarvoiseen asemaan. Nämä vaikuttavat välillisesti kilpailutuksen tasapuolisuuteen. (Lehti, 2008,2).

7 OMAVALVONTASUUNNITELMA TUOTTEENA

Selkeä, hyödyt ja edut tarjoava tuote auttaa erottumaan positiivisesti kilpailijoista. Tuotteistamisen avulla yritys puhuttelee valitsemiaan asiakasryhmiä niiden omalla kielellä. Sisällön määrittäminen tarkoittaa paitsi palveluun liittyvien tehtävien ja toimenpiteiden kuvaamista myös sen selvittämistä, millaiseen ammatilliseen tietoon ja taitoon palvelu tai palvelukokonaisuus perustuu. (Kainlauri 2009, 59.)

Tuotekehityshanke on parhaimmillaan systemaattista projektinhallintaa. Tuotekehityshanke käsittää selvät toistettavat vaiheet, jolloin voidaan myös puhua tuotekehitysprosessista, jolla voidaan jalostaa mikä tahansa idea tuotteeksi. Omavalvontasuunnitelmassa pystytään käyttämään hyväksi kaikki ideat, jotka liittyvät omavalvontaan tuotteena. Myös yhteistyökumppaneilta ja vanhemmilta kerättävät palautekyselyt ovat osa tuotekehitysprosessia. (Kesti 2007, 152.)

Hyvinvoivat työntekijät ovat yksi laadukkaan sijaishuollon toteuttamisen edellytys. Työnohjaus on järjestetty koko Kastanjan henkilöstölle 3–4 viikon välein. Työntekijöitä tuetaan pitämään huolta omasta jaksamisesta ja hyvinvoinnistaan muun muassa Tyky- seteleiden avulla. Työvuorotoiveet pyritään aina toteuttamaan jos se on mahdollista. Henkilöstön virkistyspäivät kahdesti vuodessa vahvistavat työryhmän rakenteita sekä kohottavat yhteishenkeä. Henkilökohtaiset kehityskeskustelut järjestetään kahdesti vuodessa, keväällä ja syksyllä. Kehittämispäiviä pidetään kaksi kertaa vuodessa.

Valvontaviranomaiset vaativat lain yksityisistä sosiaalipalveluista (2011 922/2011) perusteella, että kaikilla yksityisillä sosiaalialan tuottajilla pitää olla omavalvontasuunnitelma valmiina 1.9.2012. Omavalvonta on palveluntuottajan omaa ja työyhteisön kanssa tehtyä laatutyötä. Omavalvontasuunnitelma määrittää palveluntuottajan kaikki palvelut ja yksityiskohtaisesti koko toiminnan.

8 ASIAKKUUS LASTENSUOJELUSSA

Lastensuojelutyön keskeisimmät arvot perustuvat Suomen perustuslakiin (1999/734) sekä kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin. Myös niiden taustalla olevat ihmisyyttä ja ihmisoikeuksia korostavat kansainvälisesti hyväksytyt arvot Arvoja noudatetaan yhdessä sosiaalialan eettisten periaatteiden kanssa ja ne ovat lastensuojelutyön lähtökohtana. Perustuslaissa (1999/734) mainitaan myös ihmisten tasavertaisuus ja tasa-arvoinen kohtelu. Nämä ovat myös lastensuojelun keskeisiä arvoja. Lisäksi perustuslaissa on erikseen mainittu, että lapsia pitää kohdella tasa-arvoisesti yksilöinä.

Myös Euroopan ihmisoikeussopimuksessa mainittu yksityis- ja perhe-elämän suoja on otettava huomioon lastensuojelun toiminnassa. Jokaisella lapsella on oikeus erityiseen suojeluun ja huolenpitoon. Lastensuojelun avulla voidaan turvata lapsen selviytyminen vaikeista tilanteista, mutta myös turvata lasten tasa-arvoinen asema yhteiskunnassa. Yhdistyneiden kansakuntien oikeuksien sopimuksen 3 artiklan mukaan kaikissa julkisen vallan tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toiminnassa jotka koskee lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu ja oikeus erityiseen suojeluun ja huolenpitoon sekä oikeus osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon ja yhteiskuntaelämään. (Lasten oikeuksien sopimus 3 § i.a).

Lastensuojeluasiakkuus alkaa siitä, kun ryhdytään välittömiin ja kiireellisiin toimiin tai sosiaalityöntekijä päättää tehdä lastensuojelutarpeen selvityksen. (Lastensuojelulaki 2011.) Asiakkuuden alkamisesta on ilmoitettava lapsen huoltajalle ja lapselle. Ilmoitusta ei tehdä jos siihen on sosiaalihuollon asiakaslain 11 § mukaan määräytyvä syy. Lastensuojeluasian vireille tulosta ja asiakkuuden alkamisesta voidaan jättää antamatta tieto huoltajalle tai toiselle heistä, mikäli tiedon antaminen on julkisuuslain 11§:n mukaisesti vastoin erittäin tärkeää yksityistä tai lapsen etua. Tieto voitaisiin jättää antamatta myös silloin, kun lapsi on perustellusta syystä kieltänyt sosiaalihuollon asiakaslain 11 §:n 3 momentissa

tarkoitettulla tavalla ja perusteilla tietojensa antamisen huoltajalleen tai toiselle heistä. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista.) Sosiaalihuollon asiakaslaissa säädetään yleisesti asiakkuudesta sosiaalihuollossa. Asiakkuuden alkamisen täsmentäminen on nähty välttämättömäksi lastensuojelussa erityisesti lapsen ja perheen oikeusturvan kannalta. Perheellä ei aina ole ollut täsmällistä tietoa siitä, onko lapsi kirjattu lastensuojelun asiakkaaksi vai ei.

9 SIJAISHUOLTO

Lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan huostaan otetun, kiireellisesti sijoitetun tai lain 83§:ssä tarkoitetun väliaikaismääräysten nojalla sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. (Lastensuojelulaki 2007.) Rätty(2012, 405) kirjoittaa säännöksen 3 momentin mukaan lapsen sijoittamisesta sijaishuoltoon väliaikaisesti vanhempansa tai muun huoltajan hoidettavaksi ja kasvatettavaksi. Tällöin on kyseessä säännöksen tarkoittama sijaishuolto, lapsi voidaan sijoittaa myös sijaishuoltoon hallintotuomioistuimen antamalla väliaikaismääräyksellä.

Perhehoitoa sijaishuollossa järjestetään sosiaalihuoltolain 26§:ssä tarkoitetussa perhekodissa. Säännöksen mukaan perhekodilla tarkoitetaan joko aluehallintoviraston luvan saanutta kunnan tai kuntayhtymän hyväksymää yksityiskotia. Lapselle voidaan järjestää myös sijaishuoltoa laitoshuoltona, laitoshuolto on säädetty lastensuojelulain 57–60§. Sijaishuoltoa voidaan järjestää myös muilla lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla. Näitä tilanteita on mahdollista tapahtua, jos lapsi otetaan huostaan terveydenhuollon toimenpiteiden toteuttamiseksi, lapsen välittömän hoidon järjestämiseksi. Tällöin lapsi sijoitetaan terveydenhuollon yksikköön. Näissä tilanteissa on kyseessä tietynlaisen hoitotoimenpiteen suorittaminen, tai sellaisesta lapsen sairauden hoidosta, mihin ei ole käytettävissä muuta lääketieteellisesti hyväksyttyä hoitomuotoa. (Räty 2012 405–406.)

10 OMAVALVONNAN TOTEUTTAMINEN

Yksityisten sosiaalipalvelujen tarjonta lisääntyy ja monipuolistuu nopeasti ja palvelujärjestelmässä tapahtuneet muutokset asettavat vaatimuksia myös palvelujen tuottajien toiminnalle. Tasalaatuisten palvelujen turvaamiseksi yrityksiltä edellytetään omavalvontaa. Omavalvonta on käynnistettävä kaikissa niissä yrityksissä, jotka tarjoavat sosiaalihuollon palveluja korvausta vastaan liike- tai ammattitoimintaa harjoittamalla.

Yksityisiä sosiaalipalveluja voi tuottaa yksityinen henkilö, yhteisö tai säätiö sekä julkisyhteisön perustama liikeyritys. Lakia sovelletaan sellaisiin sosiaalipalveluihin, joita kunta on velvollinen järjestämään (Sosiaalihuoltolaki 1982) sikäli, kun niitä on mahdollista tuottaa yksityisesti. Näitä palveluja ovat sosiaalityö, kasvat-
tus- ja perheneuvonta, asumispalvelut, laitoshuolto ja lasten päivähoito. Yksityisiin sosiaalipalveluihin kuuluu myös asiakkaiden välitön saaminen palvelutapah-
tumien lisäksi palveluiden yhteensovittamiseen, integrointiin ja välittämiseen sekä hoito- ja palvelusuunnitelmien toteuttamisen seurantaan liittyvä sosiaali-
huollon ammatillinen ohjaus ja neuvonta. Omavalvontasuunnitelma toimii informaationa asiakkaille ja heidän läheisilleen palvelujen sisällöstä ja laadusta. (Omavalvonta yksityisessä sosiaalihuollossa 2012.)

10.1 Yksikön perustiedot (Kastanjan perustiedot)

Pienryhmäkoti Kastanja on 7-paikkainen lastensuojeluyksikkö, joka sijaitsee Lahdessa rauhallisella omakotialueella osoitteessa: Kytölän Selkätie 29. Lahden keskustaan on matkaa n.4 kilometriä. Se toimii omassa kiinteistössä omakotitaloalueella. Lahden kaupungin palvelut sijaitsevat muutaman kilometrin etäisyydellä. Kiinteistön pinta-ala on 300 neliömetriä, sisältäen keittiön, 7 makuuhuonetta, toimiston, neuvotteluhuoneen sekä yhteistä oleskelutilaa. Jokai-

sella nuorella on oma huone. Piha-alue on rauhallinen ja turvallinen.

10.2 Toiminta-ajatus arvot ja periaatteet

Kastanjan perustehtävä on toteuttaa lastensuojelulain määrittämään sijaishuoltoa pääosin kouluikäisille 7–18-vuotiaille lapsille ja nuorille. Lapsella on oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lapsen edun näkökulmasta on tärkeää, että lastensuojelussa ja sijaishuollossa pyritään vähentämään turvattomuutta ja epävarmuutta, joka liittyy erilaisten väliaikaisten lastensuojelutoimenpiteiden toteuttamiseen. Kastanjassa tehdään yhteistyötä vanhempien, koulujen, sijoittajien sekä eri sidosryhmien kanssa. Lastensuojelulaissa on painotettu lapsen edun huomioonottamista viranomaisen kaikissa toimenpiteissä sekä vahvistettu lapsen edun toteutumista korostamalla lapsen oikeutta osallistumiseen ja erityiseen suojeluun sekä julkisen vallan velvollisuutta varata riittävät voimavarat järjestettäessä palvelut perheelle ja lapselle. (Lastensuojelulaki 2012.)

Jokaiselle lapselle ja nuorelle laaditaan oma hoito- ja kasvatussuunnitelma, mikä tarkistetaan vähintään kaksi kertaa vuodessa. Hoito- ja kasvatussuunnitelmassa arvioidaan lapsen laitoksessa tarvitseman hoidon ja huollon sisältöä, ottaen huomioon mitä asiakassuunnitelmassa on määritelty sijaishuollon tarkoituksesta ja sen tavoitteista (Lastensuojelulaki 30§.) Hoito- ja kasvatussuunnitelma täydentää asiakassuunnitelmaa ja tukee laitoksessa järjestettävän tosi-asiallisen hoidon ja huolenpidon järjestämistä. Hoito- ja kasvatussuunnitelman tavoitteita seurataan arkityössä, sekä tehdään suunnitelmiin tarvittaessa muutoksia. Rätty toteaa asiakassuunnitelmasta (2012, 528) ettei asiakassuunnitelma ole vain irrallinen asiakirja ja kuvaus lapsen sijaishuollon järjestämisestä, vaan selkeä sosiaalityön väline, millä arvioidaan osaltaan, miten lapsen sijaishuolto tulisi järjestää tai on järjestettävissä. Kirjauksilla on myös vaikutus suoraan toimielimeen, lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijän velvollisuuteen valvoa sijaishuollon toteutumista. Tämä mikä tarkoittaa lapsen edun toteutumista

sijaishuoltopaikassa sekä puuttua välittömästi havaittuihin epäkohtiin. (Räty 2012, 528.)

Kastanjan toimintaa ohjaa kunnioitus jokaisen lapsen ja nuoren yksilöllisyyttä kohtaan. Vaikka nuori itse on vahvasti toiminnan keskiössä, korostetaan sijoituksen alusta asti oman perheen merkitystä nuoren elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Tavoitteena on huolehtia sijoitettujen nuorten tarpeista tänään, mutta antaa heille myös valmiuksia ja voimavaroja huomiseen. Jokaiselle nuorelle asetetaan henkilökohtaiset tavoitteet, mutta kaikkien kohdalla pyrimme siihen, että heistä kasvaisi itseään ja toisia kunnioittavia aikuisia, jotka löytäisivät oman paikkansa maailmassa. 18 vuotta täyttäneille nuorille Kastanja tarjoaa jälkihuoltoa, täten mahdollistuu nuoren tukeminen myös sijoituksen jälkeen.

10.3 Kastanjan arvot

Kastanjan arvot muodostuvat seuraavista asioista:

1. Lapsen ja nuoren tasavertainen hyvinvoinnin edistäminen, on taata kaikille lapsille ne perusoikeudet, mitkä auttavat laadukkaaseen elämään, sekä turvalliseen kasvuun ja kehitykseen. Kastanjassa lasten kanssa työskentelevät ovat tietoisia yhteiskunnassa tapahtuvista muutoksista, mitkä vaikuttavat lasten ja perheiden elämään ja pyrkivät vahvistamaan lapsen ja perheen välisiä suhteita.
2. Kaikkia lapsia ja nuoria kohdellaan oikeudenmukaisesti. On perusarvo, että lasta kohdellaan tasa-arvoisesti sekä ikätason mukaisesti.
3. Kaikille lapsille ja nuorille annetaan turvalliset kasvu- ja elinolot. Lapsella on viihtyisä ja turvallinen asuinympäristö, turvalliset aikuiset sekä kokemus pysyvyydestä.
4. Kastanjassa kunnioitetaan lapsia ja nuoria yksilöllisesti ja ihmisarvoa kunnioittaen, jokainen ihminen on arvokas omana itsenään. (Vuokko Rajala, henkilökohtainen tiedonanto 6.1.2013).

10.4 Omavalvonnan organisointi Kastanjassa

Yksikön johtaja vastaa omavalvontasuunnitelmasta. Henkilökunnan kesken on jaettu työhön olennaisesti liittyvät vastuualueet. Vastuualueiden jaossa on otettu huomioon henkilökunnan koulutus, työtehtävät, kiinnostus sekä hänen muu sopivuutensa tehtävän hoitoon. Vastuuhenkilön tehtäviin kuuluu oman vastuualueensa asiakirjojen seuranta ja päivittäminen sekä vastuualueen piiriin kuuluvien osa-alueiden kehittäminen.

Kastanjassa on seuraavia vastuualueita:

1. omavalvonta
2. henkilöstö
3. lääkehoito
4. turvallisuus
5. jälkihuolto
6. tietosuojavastaava
7. hygienia
8. perhetyö
9. rekisterin pitäjä

10.5 Henkilöstön osallistuminen työn suunnitteluun

Kastanjan yhteisistä toimintaperiaatteista sovitaan aina henkilökunnan tiimipalavereissa, kehittämispäivissä sekä työnohjauksessa. Kehittämispäiviin ja työnohjaukseen osallistuu aina koko henkilökunta, tiimipalavereihin puolestaan työvuorossa kulloinkin oleva ryhmä. Yhdessä sovitut asiat kirjataan aina ylös sekä toimitetaan poissaolleille tiedoksi. Traumapsykoterapeutti on kouluttanut koko henkilökuntaa syksystä 2010 vuoden 2011 loppuun. Koulutukselle suunnitellaan parhaillaan jatkoa. Jokaisella henkilökuntaan kuuluvalla on mahdollisuus lyhytkestoiseen koulutukseen, joka liittyy työhön. Koulutukset valikoituvat työntekijän oman kiinnostuksen sekä tarjonnan perusteella. Kastanjassa tuetaan myös

omalla vapaa-ajalla tapahtuvaa jatkokoulutusta siten, että työvuorolistojen suunnittelussa voidaan tällainen aktiivisuus ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon.

Jokainen Kastanjan työntekijä suorittaa myös Ensiapu-1 kurssin, jos kurssia ei ole suoritettu tai todistus on vanhentunut. Myös paloturvallisuuteen kiinnitetään huomiota, vuoden 2012 loppuun mennessä on tarkoitus järjestää koko Kastanjalle lapset mukaan lukien paloturvallisuuskoulutus joka sisältää ensisammutusharjoituksen, turvallisen poistumisen kokoontumispaikalle sekä hätä-numeroon soittamisen. Jotta osataan toimia oikein ja turvallisesti mahdollisen tulipalon syytyessä. Seikkailutoiminta on myös vahvasti läsnä Kastanjan arjessa, joko Kastanjan henkilökunnan tai yhteistyökumppani Eranto oy:n kautta järjestettynä.

10.6 Henkilöstön ja opiskelijoiden perehdyttäminen Kastanjassa

Kastanjassa on laadittu henkilöstöopas, jota käytetään perehdytyksen yhtenä työvälineenä. Uuden työntekijän perehdyttämiseen nimetään aina vähintään yksi henkilö ja perehdyttämiselle varataan erikseen aikaa, niin kalenteriin kuin työvuorolistaan. Näin toimitaan myös opiskelijan aloittaessa työharjoittelunsa Kastanjassa. Henkilöstöoppaaseen on koottu tietoa käytännöistä, työtavoista sekä niistä arvoista jotka ohjaavat toimintaa. Jokainen uusi työntekijä, opiskelija tai sijainen lukee myös omavalvontasuunnitelman. Perehdytyskansio tarkastetaan vähintään kaksi kertaa vuodessa, mutta siitä vastaava henkilö huolehtii oppaan päivittämisestä aina tarvittaessa. Myös omavalvontasuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa. Toimintaohjeisiin tulleet muutokset kirjataan välittömästi suunnitelmaan ja vahvistetaan vuosittain.

10.7 Asiakkaan ja omaisten osallistumisen huomioiminen Kastanjassa

Kastanja kerää palautetta nuorten perheiltä erillisen asiakaspalautelomakkeen avulla. Lomake toimitetaan perheille kaksi kertaa vuodessa yhdessä palautuskuoren kanssa. Palautteet käsitellään nimettöminä työryhmässä ja toimintaa pyritään kehittämään palautteen osoittamaan suuntaan.

Kaikkien nuorten vanhempiin ollaan viikoittain yhteydessä puhelimitse. Vanhempia pyritään myös tapaamaan kutsumalla heitä Kastanjaan tai käymällä heidän kodeissaan. Nuoria myös kuljetetaan kotilomille, jolloin vanhempia tavataan viennin yhteydessä. Asiakassuunnitelmapalaverit pyritään järjestämään sellaisena ajankohtana, että vanhempien osallistuminen palaveriin onnistuu. Jos nuoren elämässä tapahtuu jotain merkittävää tai häntä joudutaan rajoittamaan käyttäen virallista rajoittamispäätöstä, siitä ilmoitetaan välittömästi nuoren vanhemmille sekä mahdollisimman pian virka-aikana nuoren asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Kastanjassa on laadittu sijoitusprosessin kuvaus, josta käy ilmi miten ja missä vaiheessa jokaiselle nuorelle laaditaan henkilökohtainen hoito- ja kasvatussuunnitelma ja miten sen seuraaminen ja muokkaaminen on järjestetty. Vähintään kaksi kertaa vuodessa järjestettävissä asiakassuunnitelmapalavereissa sovitaan yhdessä nuoren, hänen vanhempiensa, sosiaalityöntekijän sekä Kastanjan henkilökunnan kesken niistä tavoista ja tavoitteista, joilla sijoitus Kastanjaan toteutetaan.

Jos nuoreen joudutaan kohdentamaan rajoitustoimenpiteitä, tehdään niistä virallinen päätös asianmukaisine selvityksineen käyttäen apuna Nappulatietojärjestelmän kaavaketta. Rajoitustoimenpiteestä ilmoitetaan myös nuoren vanhemmille sekä sosiaalityöntekijälle ja huolehditaan siitä, että nuorta itseään kuullaan asian tiimoilta. Virallisen rajoitustoimenpiteen voi asettaa vain joko toiminnan tai yksikön johtaja. Koko henkilökuntaa informoidaan rajoitustoimenpiteen syystä, kestosta sekä muista toimenpiteistä asiaan liittyen.

10.8 Riskien tunnistaminen ja korjaavat toimenpiteet Kastanjassa

Työvuorojen suunnittelussa huomioidaan mahdolliset riskitekijät ja henkilökunta on riittävästi työvuoroissa, millä ennaltaehkäistään mahdolliset konfliktit nuorten ja henkilökunnan välillä. Kaikki vaaratilanteet kirjataan ylös Nappula-tietojärjestelmään sekä raportoidaan yksikön johtajalle. Suurimmat riskit Kastanjan arjessa ilmenevät tilanteissa joissa nuoreen joudutaan kohdentamaan rajoitustoimia. Tästä johtuen rajoitustoimenpiteitä suorittamassa on aina kaksi työntekijää, millä turvataan niin henkilökunnan sekä nuoren turvallisuus. Toimenpiteistä ilmoitetaan myös nuoren vanhemmille sekä sosiaalityöntekijälle. Työntekijöiden tiimi-palavereissa tilanteet käydään läpi sekä pohditaan toimintaa uudelleen jotta tilanteilta vältytään jatkossa.

Henkilökunta on myös suorittanut EA1 tai EA2-kurssin. Kastanjassa on myös palo- ja pelastussuunnitelma, minkä jokainen työntekijä lukee, myös sijaiset ja opiskelijat perehtyvät tähän. Lisäksi on laadittu turvallisuussuunnitelma.

11 PALVELUN SISÄLLÖN OMAVALVONTA

11.1 Henkilöstö

Kastanjan työntekijät ovat sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia. Toiminnasta vastaa Diakonissa-sairaanhoitaja Amk. Toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa olevien työntekijöiden ajantasaiset tutkintotodistukset ovat tarvittaessa nähtävillä viranomaisilla. Uusien työntekijöiden rekrytoinnista vastaavat toiminnanjohtaja sekä yksikön johtaja, Ennen työsuhteen alkua uudelta työntekijältä vaaditaan selvitys rikostaustasta. Yksityisen sosiaalipalveluja tuottavan toimialaan kuulussa palvelujen tuottaminen alaikäisille, tulee Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tai aluehallintoviraston ennen luvan myöntämistä pyytää muuhun kuin työsopimussuhteiseen henkilökuntaan kuuluvalta henkilöl-

tä, jolle kuuluu 2 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä, nähtäväksi rikosrekisterilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä. Lain tarkoituksena on suojella alaikäisten henkilökohtaista koskemattomuutta sekä edistää heidän henkilökohtaista turvallisuuttaan. Laissa säädetään menettelystä, jolla alaikäisten kanssa työskentelemään valittavien henkilöiden rikostaustaa selvitetään. (Laki lasten kanssa työskentelevien rikastaustan selvittämiseksi).

Sosiaalihuollon ammatti henkilöllä tarkoitetaan sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia annetun lain 6 ja 8§:ssä määritellyjä ammatihenkilöitä. Lastensuojelulaitoksessa voi toimia muitakin ammatillisen koulutuksen saaneita henkilöitä, ottaen huomioon laitoksen luonteen ja erityisesti sen, mikä on hoidettavina olevien lasten yksilöllisen huolenpidon ja erityishoidon tarve. Säännöksen toisen momentin mukaan, laitoksen hoito- ja kasvatustehtävistä vastaavalla johtajalla pitää olla sosiaalihuoltolaissa säädetyn 10§:n 4 momentin mukainen kelpoisuus, mikä tarkoittaa korkeakoulututkintoa, alan tuntemusta sekä riittävää johtamistaitoa. (Räty 2012, 453.)

Sopiva koulutuksena lastensuojelulaitoksessa vaativissa hoito- ja kasvatustehtävissä toimiville työntekijöille voidaan pitää sosiaali- ja terveysalan ammattikor-

keakoulututkintoa. Muihin hoito- ja kasvatustehtäviin soveltuu sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai muu sitä vastaava tutkinto tai nuorisotoimintaan ja kasvatusalalle soveltuva ammatillinen kelpoisuus. Tehtävistä riippuen, mainittu vastaava tutkinto voi olla lähihoitajan tutkintoa vastaava lapsi- ja perhetyön perustutkinto sekä nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaajan tutkinto.

11.2 Kastanjan toimitilat

Pienryhmäkoti Kastanja toimii kiinteistössä, joka on ollut aiemmin yksityinen koti. Vuonna 2011, ennen muuttoa uusiin tiloihin, kiinteistöä remontoitiin pienryhmäkodin toimintaan sopivaksi. Jokaisella lapsella on oma huone ja yleiset tilat ovat monipuolisia ja riittäviä. Myös henkilökunnan tilat on suunniteltu niin, että esimerkiksi lääkkeet ja salassa pidettävä materiaali on mahdollista säilyttää asianmukaisesti. Kastanjassa on laadittu palotarkastajan hyväksymä pelastussuunnitelma ja suunnitelma on käyty läpi kaikkien työntekijöiden kanssa. Pelastussuunnitelmaan tutustuminen kuuluu myös uusien työntekijöiden sijaisten sekä opiskelijoiden perehdytykseen. Pelastussuunnitelman seurantaan ja päivittämiseen on nimetty yksi työntekijä. Palovaroitin järjestelmää testataan vähintään kerran kuukaudessa. Lisäksi nuorten kanssa harjoitellaan, miten toimitaan mahdollisen tulipalon sattuessa.

Kastanja sijaitsee rauhallisella omakotitaloalueella. Suuria fyysisiä riskejä ympäristöstä ei juuri ilmene. Nuorten turvallisuudesta huolehditaan muun muassa pyöräilykypäriä ja heijastimia käyttämällä. Piha-alueella on riittävä valaistus. Nuorten omat huoneet asetusten määräämällä tasolla. Nuorten ovet on mahdollista lukita nuoren lähtiessä esimerkiksi viikonlopuksi lomille. Nuorten ovet ovat palo-ovia mikä antaa myös turvaa mahdollisen tulipalon sattuessa. Ilmastointilaitte huolehtii talon ilmanvaihdesta.

11.3 Kastanjan käytössä olevat laitteet ja tarvikkeet

Turvallisuudesta huolehtii palovaroitinjärjestelmä. Ensisammutusvälineet ovat paloviranomaisen hyväksymiä ja kalustoa huolletaan säännöllisesti. Ensiapulaukku on helposti työntekijöiden saatavilla. Laukun sisällöstä vastaa lääkehoidosta vastaava työntekijä. Nuoria opastetaan myös käyttämään pyykinpesukonetta, kuivauskaappia sekä astian pesukonetta. Kiinteistön muista laitteista sekä niiden toimivuudesta vastaa huoltomies. Kastanjassa ei ole käytössä terveydenhuoltoon liittyviä laitteita. Nappula-tietojärjestelmän toimivuudesta ja päivittämisestä huolehtii järjestelmä itse.

11.4 Lasten turvallisuus Kastanjassa

Lasten turvallisuudesta huolehditaan riittävällä määrällä henkilökuntaa sekä kouluttamalla henkilökuntaa vastaamaan lasten turvallisesta kasvusta ja kehityksestä. Kastanjan kaikki ulko-ovet ovat lukossa, yövuorolainen tarkistaa yöllä vielä kaikki ovet. Lasten henkilökohtaisia tavaroita säilytetään lukitussa toimistossa. Lapset käyttävät myös pyöräilykypäriä pyöräillessään sekä pimeään tullen heijastimia. Kastanjan ulkopuolella tapahtuvassa toiminnassa huomioidaan myös lasten turvallisuus. Retket suunnitellaan niin että mahdollisilta onnettomuuksilta vältytään. Retkikohteeseen tutustutaan etukäteen sekä suunnitellaan mitä reittejä käytetään ja minne auto sijoitetaan.

12 ASIAKASTYÖN SISÄLTÖ KASTANJASSA

12.1 Asiakastietojen käsittely Kastanjassa

Asiakastietoja käsitellään Kastanjassa lastensuojelulain velvoittamalla tavalla. Toisten nuorten asioista ei puhuta muiden nuorten läsnä ollessa, sähköposti viesteihin ei kirjoiteta nuorten nimiä, vaan ainoastaan nimikirjaimet. Myös vuoron vaihto raportit pidetään suljetun oven takana, jottei nuoret pääsee kuulemaan asioista mitkä eivät kuulu heille. Jokainen henkilökuntaan kuuluva, myös sijaiset ja opiskelijat allekirjoittavat salassapitovelvollisuuskäytöksen. Opiskelijoille ja sijaisille myös selvennetään mitä tämä kaavake tarkoittaa.

Kastanjassa on käytössä Nappula-tietokanta, joka on suunniteltu erityisesti sijaishuollon tarpeisiin. Nappulaan kirjataan päivittäisen raportin lisäksi mm. rajoitustoimenpiteet, annetut lääkkeet, yhteydenpitotiedot sekä kulujen seuranta. Nappulaa toimii henkilökunnan toimistossa olevalla tietokoneella ja tiedot ovat jokaisen käyttäjän henkilökohtaisen salasanan takana. Myös tietokoneeseen on salasana, eikä kukaan ulkopuolisella ole pääsyä koneelle. Päivittäiset raportit säilytetään Nappula-tietokannassa eikä niitä tulosteta paperiversioiksi. Jokaisella nuorella on lukollisessa kaapissa oma henkilökohtainen kansionsa, jossa säilytetään kaikki nuorta koskevat asiakirjat. Nuori pääsee tutustumaan henkilökohtaisiin asiakirjoihinsa henkilökuntaan kuuluvan henkilön kanssa. Kun sijoitus päättyy, kaikki nuorta koskevat asiakirjat toimitetaan hänen asioistaan vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

12.2 Lapsen ja nuoren asema ja oikeudet Kastanjassa

Kastanjassa on laadittu sijoitusprosessin kuvaus, josta käy ilmi miten ja missä vaiheessa jokaiselle nuorelle laaditaan henkilökohtainen hoito- ja kasvatussuunnitelma ja miten sen seuraaminen on järjestetty. (liite 2.) Vähintään kaksi kertaa vuodessa järjestettävissä asiakassuunnitelmapalaverissa sovitaan yhdessä nuoren, hänen vanhempiansa, sosiaalityöntekijän sekä Kastanjan henkilökunnan kesken niistä tavoista ja tavoitteista, joilla sijoitus Kastanjaan toteute-

taan.

Jos nuoreen joudutaan kohdentamaan rajoitustoimenpiteitä, tehdään niistä aina virallinen päätös asianmukaisine selvityksineen käyttäen apuna Nappula-tietojärjestelmän kaavakkeita. Tällaisesta rajoitustoimenpiteestä ilmoitetaan myös nuoren vanhemmille sekä sosiaalityöntekijälle ja huolehditaan siitä, että nuorta itseään kuullaan asian tiimoilta. Virallisen rajoitustoimenpiteen voi asettaa vain joko toiminnan johtaja tai yksikön johtaja. Koko henkilökuntaa informoidaan rajoitustoimenpiteen syystä, kestosta sekä muista toimenpiteistä siihen liittyen.

13 ASIAKASTYÖN SISÄLLÖN OMAVALVONTA KASTANJASSA

13.1 Kasvua ja hyvinvointia tukeva toiminta Kastanjassa

Kastanjassa tehdään töitä terapeuttisella työotteella, henkilökuntaa on koulutettu tähän työmuotoon ja koulutetaan jatkossa lisää. Terapeuttisen työotteen tarkoituksena on oppia ymmärtämään lasta ja nuorta paremmin, näin ollen mahdollisuus korjaavaan työtoimintaan lisääntyy. Terapeuttiseen työotteeseen kuuluu myös tiivis yhteistyö lasta ja nuorta hoitavan terapeutin kanssa. Tämä tarkoittaa sitä että omaohjaajat käyvät terapeuttien luona ohjauksikäynneillä. Kastanjan aikuiset toimivat terapeuttisesti lasten ja nuorten kanssa, mikä tarkoittaa muun muassa lapsen tunteiden sanoittamista. Alkuvaiheessa Kastanjan ohjaajat tekevät asioita lapsen ja nuoren puolesta, sitten hänen kanssaan ja myöhemmin lapsi ja nuori osaa tehdä asioita itsenäisesti. Tukipilareita terapeuttisessa työotteessa ovat emotionaalisen tunnesiteen luominen lapseen sekä riittävän vankat työyhteisön rakenteet.

Myös seikkailu- ja elämystoiminnalla edistetään lapsen ja nuoren suotuisaa kasvua ja kehitystä. Toimintaa järjestää joko Kastanjan henkilökunta tai ostopalvelu seikkailuyritys Eranto, jonka toiminta keskittyy lastensuojelulaitosten lapsiin ja nuoriin. Toiminnalla on tarkoitus vahvistaa lapsen ja nuoren itsetuntoa, tarjota lapsille ja nuorille elämyksiä sekä vaikuttaa yhteisöllisyyteen. Toiminta suunnitellaan etukäteen tarkasti, jotta toiminnasta olisi hyötyä lapsille.

Myös koulunkäynnin merkitystä korostetaan lapsille. Jokainen lapsi viettää koulupäivinä tunnin pituisen hiljaisen tunnin. Tällä tunnilla on tarkoitus tehdä läksyjä sekä lukea kokeisiin. Ohjaajat kiertävät lasten huoneissa ja auttavat läksyjen tekemisessä omien kykyjensä mukaan. Kokeisiin kuulustellaan viimeistään edellisenä iltana ennen koetta. Kun lapsella on koe tulossa, myös liikkumista rajoitetaan niin, että lapsi käy vain pakollisilla asioilla. Tällä toiminnalla annetaan mahdollisuus lukea kunnolla sekä saada apua ohjaajilta, tämä toiminta auttaa lapsia ymmärtämään kuinka tärkeä asia koulu on lapsen elämässä. Koulun kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä joko Wilma- Internet palvelun välityksellä tai

soittamalla kouluun. Koulusta tulleita huolenaiheita käydään yhdessä läpi lapsen kanssa, jotta koulunmenestys ei kärsisi.

13.2 Ravitseminen ja ruoka Kastanjassa

Helposti pilaantuvia ruokia ei säilytetä pitkään jääkaapissa, vaan ne pyritään valmistamaan mahdollisimman pian ruuaksi. Jos ruokaa jää aterialta yli, se joko tarjoillaan seuraavana päivänä lounaalla tai pakastetaan samana päivänä myöhempää käyttöä varten.

Liha ja siipikarja ostetaan vakuumpakattuina, kala joko paistovalmiina tai pakasteena. Raakaat lihat ja kalat säilytetään omissa pakkauksissa niin, etteivät ne pääse kosketuksiin muiden elintarvikkeiden kanssa. Salaatilla ja lihoilla on erilliset leikkuulaudat.

Ruoka valmistetaan siten, että se syödään välittömästi eli esivalmisteluja tai valmisteluja ei tarvita. Jos ruokaa jää yli, se jäähdytetään mahdollisimman nopeasti ja säilötään erillisessä astiassa jääkaappiin tai pakastimeen. Pakastettu ruoka sulatetaan nopeasti ja käytetään välittömästi. Niin pakastimessa kuin jääkaapissakin säilytettäviin kypsiin tai raakoihin elintarvikkeisiin merkitään tuotteen valmistus- tai pakkauksen avaamispäivämäärä. Kastanjassa pyritään siihen, että kaikki lapset ja koko henkilökunta syövät samanaikaisesti, joten ruoka on vasta valmistettua eikä sitä tarvitse pitää esillä pitkiä aikoja.

Kastanjan koko henkilökunta on suorittanut hygieniapassin. Kastanjassa suunnitellaan viikon ruokalista etukäteen, mikä helpottaa ruuan valmistamista. Kaupassa käydään kahdesti viikossa läheisessä Citymarketissa. Kastanjassa tarjotaan lapsille ja nuorille viisi ateriaa päivässä. Viikon ruokalista koostuu peruskoti ruuasta. Vähintään kerran viikossa syödään kalaa, myös tuore salaatti kuuluu aterioille. Kaikki lapset ja nuoret tulevat Kastanjaan syömään, vaikka he olisivat kavereilla. Kaikkia ruokia pitää maistaa, vaikkei olisikaan omaa lempiruokaa tarjolla. Nuoret pääsevät myös vaikuttamaan ruokalistan tekemiseen ja ovat välillä myös kaupassa mukana. Herkkujen määrää myös kontrolloidaan, jotta

ateriat eivät korvautuisi herkuilla. Kastanjassa on lauantaisin leffailta, jolloin myös herkutellaan koko porukalla.

13.3 Päivittäinen toiminta Kastanjassa

Sijoituksen alettua Kastanjassa lapselle pyritään löytämään mieluinen harrastoiminta, mikä tukisi lasta. Lapselle nimetään omaohjaaja pari, pääsääntöisesti mies ja nainen, jotta lapsi oppisi hyvästä vuorovaikutuksesta miehen ja naisen välillä. Samalla ohjaajapari toimii äidin ja isän rooleissa. Kastanjan piha-alueella on turvallista harrastaa ja pelailla erilaisia pelejä. Lapsille ja nuorille ostetaan myös polkupyörät, joilla lapset pääsevät kouluun sekä kavereita tapaamaan. Kastanjan lapsilla on myös käytössään oma tietokone, mitä lapset saavat käyttää päivässä sovitun ajan verran. Ohjaajat valvoa tietokoneen käyttöä, samalla opettavat lapsia käyttäytymään sosiaalisessa mediassa, sekä käyttämään tietokonetta tiedonhankintaan. Kaikilla lapsilla on käytössään oma huone jonka sisustamiseen lapsi pääsee vaikuttamaan jotta huoneesta tulisi viihtyisiä ja lapsi kotiutuisi paremmin Kastanjaan.

Kastanjan tekemille retkille ja reissuille osallistuvat kaikki nuoret, retket suuntautuvat usein läheisille retkeily alueille, missä ulkoillaan ja harjoitellaan retkeilytaitoja. Koulujen loma aikoina järjestetään pidempiä reissuja, joko laskettelemaan, mökkeilemään tai vaeltamaan. Lasten kanssa pidetään kerran viikossa lasten tiimi, jossa käydään läpi ajankohtaisia asioita, tehdään suunnitelmia tulevalle viikolle sekä suunnitellaan yhdessä lasten kanssa toimintaa kesä- ja talvilomalle. Tiimissä lapset pääsevät myös antamaan palautetta ohjaajille, niin hyvässä kuin huonossakin.

Yhteistyötä tehdään myös lapsen vanhempien kanssa heti sijoituksen alusta alkaen. Jokaisen lapsen vanhemmalle soitetaan vähintään kerran viikossa, useimmin jos ilmenee tarvetta. Lapsia viedään ja haetaan välillä kotilomille, samalla mahdollistuu kontrollointi lapsen lomapaikkaan. Etenkin uuden lapsen tullessa Kastanjaan pyritään viemään lapsi kotilomille, koska emme tunne välttämättä riittävästi vielä lapsen vanhempia, eikä tiedetä lapsen kotioloista välttä-

mättä muuta kuin osoite. Tämä myös vahvistaa lapsen vanhemman kanssa tehtävää yhteistyötä, koska tapaaminen konkreettisesti antaa paremman käsityksen niin Kastanjasta kuin vanhemmista vaikka yhteyttä pidetään puhelimitse.

13.4 Hygieniakäytännöt Kastanjassa

Kastanjassa on laadittu hygienian omavalvontasuunnitelma, josta selviävät ohjeet sekä käytännöt liittyen ruuan valmistukseen ja säilytykseen, siivoukseen ja jätehuoltoon. Nämä käytännöt ja ohjeet on saatettu kaikkien työntekijöiden tietoon ja otetaan huomioon uusia työntekijöitä tai opiskelijoita perehdyttäessä.

Ennen jokaista ruokailua kaikki huolehtivat käsihygieniasta, myös käsidesiä käytetään esimerkiksi kausi-influenssan aikaan. Lapset huolehtivat oman huoneen siivouksesta ja pyykkien pesemistä, ohjaajat auttavat ja opastavat tarvittaessa siivouksessa ja pyykinpesussa. Saniteetti tilojen siivouksesta on laadittu myös ohjeet lapsille, ohjaajat pesevät kerran viikossa kaikki talon vessat ja vaihtavat samalla pyyhkeet. Petivaatteiden vaihto tapahtuu kerran viikossa. Lapset siivoavat kerran viikossa oman huoneen, tai useammin jos on sotkuista. Ohjaajat huolehtivat talon yleisten tilojen siivouksesta. Jokaisella lapsella on kerran viikossa keittiöpäivä, jolloin lapsi auttaa ruuan esille laittamisesta sekä jälkien korjaamisesta. Jätteiden lajitteluun kiinnitetään myös huomiota. Energia ja kaatopaikka menevät omiin jäteastioihin, lehdet ja pahvit viedään niille kuuluviin keräyspisteisiin. Mahdolliset ongelmajätteet viedään kaatopaikalle.

13.5 Sairauden hoito Kastanjassa

Kastanjassa käytetään pääasiassa julkisia terveydenhoitopalveluja, mutta tarvittaessa käytetään yksityistä palvelun tarjoajaa. Kiireellisissä sairastapauksissa toimitaan soittamalla hätäkeskukseen ja toimimalla hätäkeskuspäivystäjän ohjeiden mukaisesti. Pyrimme välttämään kuljetusta talon autolla lähimpään sairaalaan, koska emme ole terveydenhuollon asiantuntijoita. Ensiapukurssien

suorittaminen auttaa tilanteiden arvioinneissa sekä antaa ohjeet miten toimia sairauskohtaustapauksissa esimerkiksi diabetespotilaan hoitaminen. Lapset ohjautuvat joko Lahden kaupungin sairaalaan tai Päijät-Hämeen Keskussairaalaan, riippuen ajankohdasta. Toiminnan johtaja vastaa Kastanjan sairaudenhoidon palveluista sekä organisoinnista. Kiireettömissä tilanteissa noudatetaan Lahden kaupungin ohjeita jotka löytyvät ohjaajien toimiston seinältä.

Lääkehoidosta vastaa toiminnan johtaja, joka on koulutukseltaan sairaanhoitaja. Lääkärin määräämiä säännöllisiä lääkkeitä jakavat henkilökohtaisiin dosetteihin vain terveydenalan koulutuksen saaneet henkilöt, joilla on riittävä tietämys lääkehoidosta. Reseptilääkkeitä käytetään vain lääkärin antaman ohjeistuksen mukaisesti ja kaikki annetut lääkkeet kirjataan päivittäisessä käytössä olevaan Nappula-tietokantaan. Hoitavilta lääkäreiltä pyydetään tarvittaessa konsultaatio apua, mikäli lääkkeen vaikutukset eivät tehoa tai lääke vaikuttaa väärällä tavalla lapsessa. Käsikauppalääkkeitä kirjataan myös Nappula-tietokantaan. Lääkkeet säilytetään lukollisessa kaapissa henkilökunnan tiloissa joihin muilla ei ole pääsyä. Nuorten lääkeresepit ovat apteekin E-resepti tietokannassa, millä varmistetaan lääkkeen saatavuus ilman ongelmaa sekä estetään mahdollinen reseptin väärinkäyttö. Lääkehoidon toteuttamisessa noudatetaan Kastanjassa laadittua lääkärin hyväksymää lääkehoitosuunnitelmaa.

14 OMAVALVONNAN SEURANTA JA ARVIOINTI KASTANJASSA

Kaikki tehty työ kirjataan ylös. Lasten ja nuorten kanssa tapahtuva toiminta kirjataan tietokantaan. Siivoushygienia kirjataan niihin kuuluviin lomakkeisiin. Ruokien lämpötilat kirjataan myös lomakkeisiin. Vanhemmilta ja sijoittajilta kerättävä palaute käydään tiimeissä yhdessä läpi, ja toimintaa muutetaan tarvittaessa palautteen suuntaan.

Kastanjassa on erikseen turvallisuuskansio, johon merkitään turvallisuuteen liittyvät tapahtumat, kuten hälytinlaitteiden testaus. Lisäksi on hygienialle ja ruu-alle oma kansio, josta löytyvät tarvittavat ohjeet ja asiakirjat. Lisäksi varsinainen omavalvontasuunnitelma löytyy omasta kansiosta, josta löytyy myös lääkehoitosuunnitelma sekä ohjeet omavalvonnasta yksityisessä sosiaalihuollossa.

Suunnitelma päivitetään kerran vuodessa, ohjaajien tietokoneelta löytyy myös sähköinen versio omavalvontasuunnitelmasta johon voidaan nopeasti päivittää yksittäinen kohta omavalvontasuunnitelmasta. Samalla se on helposti kaikkien luettavissa. Omavalvontasuunnitelma tarkastellaan jatkuvasti arjentyössä. Mahdolliset puutteet ja epäkohdat käsitellään ohjaajien kesken sekä yhdessä mietitään ratkaisut esille nouseviin asioihin.

15 POHDINTA

Omavalvontasuunnitelman tekeminen vaikutti aluksi lyhyeltä prosessilta. Suunnitelma päivittyy mielestäni käytännötyössä koko ajan, eikä näin ole koskaan valmis. Varsinaista suunnitelmaa ei käytetä arkityössä juurikaan. Koko henkilöstö lukee suunnitelman tämän jälkeen arkityö muokkaa suunnitelmaa jatkuvasti ja esiin nousevat epäkohdat korjataan heti. Mietin monesti suunnitelmaa tehdessäni kenelle tätä suunnitelmaa teen. Teenkö ainoastaan sen vuoksi, kun laki vaatii vai onko se oikeasti tarpeellinen arkityössä? Lopputulos oli, että molempia tahoja pitää pystyä palvelemaan, niin työntekijöitä kuin muitakin yhteistyötahoja. Suunnitelman kirjoittaminen käytäntöön oli myös haastava osa prosessia. Piti kirjoittaa niin, että lapset, vanhemmat, sijoittajat, tarkastajat, sijaiset, opiskelijat ja vakituiset työntekijät ymmärtävät, mitä me oikein teemme Pienryhmäkoti Kastanjassa. Opin mielestäni myös uuden kehittämistä, tai ainakin yhden tavan kehittää uutta. Prosessin olin jakanut osiin, ja jokaista osaa työstin erikseen. Näin työn tekeminen oli helpompaa ja pysyin itse paremmin mukana koko prosessissa. Myös aikataulun vuoksi tämä tapa auttoi.

Prosessin tarkoituksena oli tuottaa Valviran ohjeiden mukainen Omavalvontasuunnitelma, tässä onnistuin mielestäni hyvin. Suunnitelma kattaa kaikki tarvittavat kohdat, näin ollen Kastanja pystyy osallistumaan kuntien kilpailutuksiin. Suunnitelman rajaaminen oli myös haastava osa prosessia, suunnitelmasta olisi helposti tullut todella pitkä, koko prosessin ajan tavoite oli työstää mahdollisimman käytännön läheinen ja ytimekäs suunnitelma. Jos ajattelee sijaisia ja opiskelijoita tai uusi työntekijöitä niin kukaan ei jaksakaan kunnolla lukea pitkiä suunnitelmia käytännön työstä, koska suunnitelma ei kuitenkaan sisällä lapsista niin merkittävää tietoa mitä sijaisten, opiskelijoiden tai uusien työntekijöiden tulisi tietää. Nämä tiedot kuuluvat vaitiolovelvoitteen alaisuuteen, sen vuoksi niitä ei löydy julkisesta asiakirjasta.

Toinen haasteellinen osa prosessia oli saada työyhteisöltä rakentavaa palautetta. Kuten kappaleessa kolme jo kerroin, työyhteisö ei koe omavalvontasuunnitelmaa niin tärkeäksi osaa käytännön työssä. Pohdin myös Valviran laatimia

ohjeita tehdä omavalvontasuunnitelmaa, ohjeiden ollessa kattavat niin niistä kirjoittaminen yksikertaisesti oli haastavaa. Ilman omaa kokemusta lastensuojelutyöstä ja Kastanjasta, olisi prosessi ollut paljon pidempi. Arkityöhön suunnitelma antaa mielestäni riittävän tiedon toteuttaa lastensuojelutyötä Kastanjassa. Ilman toimivaa omavalvontasuunnitelmaa ei lapsilla olisi turvallista asua Kastanjassa, lastensuojelutyössä on kuitenkin kyseessä lapsen suojelemisesta sekä turvallisesta kasvamisesta kohti aikuisuutta. Se mahdollisuus meidän pitää lapsille antaa, omavalvontasuunnitelma hyvin tehtynä ja toteutettuna antaa siihen mahdollisuuden.

LÄHTEET

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 2011/922, 22.7.2011 Viitattu 3.11.2012.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110922>

Kainlauri, Anne 2007 Ideasta hyvinvointialan yrittäjäksi. Juva: WS Bookwell oy.

Kesti, Marko 2007 Huipputuottava organisaatio. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Lastensuojelulaki 2007/417, 13.4.2007. Viitattu 6.11.2012.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Lehti, Arttu 2008. Kilpailuttaminen lastensuojelussa. Tampereen Yliopiston taloustieteenlaitos.

Oikeusrekisterikeskus, Rikostaustaote i.a Viitattu 2.12.2012.

<http://www.oikeus.fi/oikeusrekisterikeskus/18232.htm>

Pienryhmäkoti Kastanjan arvot 2012

Pienryhmäkoti Kastanjan toimintakertomus 2012

Räty, Tapio 2012. Lastensuojelulaki. Käytäntö ja Soveltaminen. Helsinki: Edita Prima Oy.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812, 22.9.2000.

Viitattu 10.10.2012.

http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/asiakkaanoikeudet/sosiaalihuolto

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2012. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma KASTE 2012-2015. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Sosiaalihuoltolaki 1982/710, 17.9.1982. Viitattu 1.11.2012

Sosiaaliportti, Asiakkaan asema ja oikeudet, Asiakaslaki vahvistaa itsemääräämisoikeutta i.a Viitattu 1.11.2012. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi->

FI/vammaispalvelujen-kasikirja/hallinto-ja-politiikk/asiakkaan-
asema-ja-oikeudet/#ots1

Suomen perustuslaki 1999/731, 11.6.1999. Viitattu 23.12.2012.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Unicef. Lapsen oikeuksien sopimus 1991. Viitattu 12.11.2012.

http://www.unicef.fi/lapsen_oikeuksien_sopimus

Valvira, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja hallintavirasto 2012. Omavalvonta yksityisessä sosiaalihuollossa. Valviran ohje 7/2012. Viitattu 15.11.2012.

http://www.valvira.fi/files/tiedostot/v/a/Valvira_ohje_7_2012_.pdf

Virtanen, Petri 2009 Projekti strategian toteuttajana. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Vuokko, Rajala 2013 Kastanjan toiminnanjohtaja, henkilökohtainen tiedonanto 6.1.

YK:n yleissopimus Lapsen oikeuksista 1991. Viitattu 12.12.2012.

http://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/LOS_A5fi.pdf